

Mycket kunskap och erfarenhet förmedlas av författarna vilket är synnerligen värdefullt inom detta område. När hälsa och ohälsa sätts in i ett helhetsperspektiv finns goda möjligheter till reflektion och diskussion. Exempelvis reses frågor om de allra äldsta gruppernas samhällsengagemang och hur man förhåller sig till ålder, hälsa

och ohälsa. Den här boken gör detta på ett utomordentligt fint sätt.

Jörgen Lundälv
*docent i socialt arbete vid
 Göteborgs universitet och
 docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.*
jorgen.lundalv@socwork.gu.se
jorgen.lundalv@surgery.umu.se

Funktionshinderhistoria och människovärdet i samhället

Författare: Margareta Persson

Titel: Gamla synsätt spökar än – funktionshinder genom tiderna.

Förlag: Instant Book, Stockholm (259 sidor), 2018.

Margareta Persson, tidigare ordförande för Funktionsrätt Sverige (f.d. Handikappförbunden) är uppvuxen med en rörelsehindrad mamma och har varit politiskt aktiv som riksdagsledamot (s). I *Gamla synsätt spökar än – funktionshinder genom tiderna*, beskriver hon historia men också det som varit osynligt för många människor. Boken handlar om hur människor med olika funktionsnedsättningar har behandlats i samhället under många år. I boken beskrivs olika livsområden för människor med olika funktionsnedsättningar – arbete, utbildning, fritid, socialt stöd, service och så vidare. Men det är de historiska perspektiven som utgör tyngdpunkten. Författaren beskriver förhållanden ända fram till idag, bland annat de högerpopulistiska strömningarna. I inledningen skriver Margareta Persson:

”När inte alla människors lika värde erkänns, då är det många människor som tvingas leva på marginalen. När normer och det ’normala’ snävas in, så skapas minoriteter med mindre rättigheter. De

här frågorna hör ihop. När människovärdet förnekas för vissa, så förnekas det för alla. ’Människovärdet vi fordra tillbaka’ borde gälla för alla människor vars människovärde trampats på. Frågan är om människovärdet någonsin funnits för alla” (s.13).

Boken består av fjorton kapitel: 1) *”Från troll till funktionsmaktordning”*, 2) *”Olika idéströmningar och kristendomen”*, 3) *”Folkhemmets mindervärdiga”*, 4) *”Institutionernas tid”*, 5) *”Anstalter för ’idioter och sinnesslöa’*, 6) *”Anstalter för ’sinnessjuka’*, 7) *”Eugenibemmet – barn bakom taggtråd”*, 8) *”När skolan kom till byn”*, 9) *”Kommunerna struntade i barn med rörelsehinder”*, 10) *”Kampen för teckenspråket”*, 11) *”Synskadades utbildning”*, 12) *”Bildbara och obildbara”*, 13) *”Vilket liv är värt att leva?”*, 14) *”Livsvillkor och kamp”*. I slutet av boken finns en litteraturförteckning som omfattar 185 referenser inom området. Författaren karaktäriserar funktionshinderhistorien som ”böljande” och rörig, men boken beskriver tydligt olika företeelser. Även samhällsdebat

ten i dagens samhälle uppmärksammas och författaren reser flera viktiga debattfrågor i boken vilket gör den särskilt intressant. Margareta Persson har lång erfarenhet av både intressepolitiskt och politiskt arbete med funktionshinderfrågor vilket märks. Hennes berättelse är tillgänglig för alla då hon skriver på ett rakt och enkelt språk. Boken innehåller en genomgång av olika grundfrågor och hur begrepp utvecklats genom åren tillsammans med synsätt och värderingar. Hon skriver:

”Funktionshinderfrågor har aldrig tillhört arbetarrörelsens grundfrågor. Fackföreningsrörelsen startade genom att arbetare gick samman för att förhandla fram bättre villkor. Genom att solidariskt hålla ihop kunde de påverka arbetsgivarna. Arbetarna hade sin arbetskraft att sälja till arbetsgivarna, som behövde den. Om då arbetarna uppträdde solidariskt så kunde de pressa fram bättre arbetsvillkor. Men man kan också se på dess motbild. Vad skulle människor med funktionsnedsättningar göra i början av förra seklet? Om man inte hade ett arbete, kanske var instängd på en anstalt eller var isolerad från andra i samma situation och beroende av fattigvården? Med vad protesterar man då?” (s.233).

Boken är intressant läsning för alla, inte bara för den historiskt intresserade. Margareta Persson skriver på ett levande sätt som fångar läsaren. Hon har ett kritiskt förhållningssätt när hon reflekterar över händelser i funktionshinderhistorien. I slutet beskriver hon hur handikapprörelsen kan ha ”fastnat” i samrådsrummen när de fick träffa politikerna:

”Men kanske fastnade funktionshinder-rörelsen i samrådsrummen för länge? I samrådsrum fattas inga beslut och man är artig mot varandra. Det som var viktigt först, att funktionshinderrörelsen kunde informera helt okunniga personer, har tunnats ut. Idag är det tveksamt om det främst handlar om okunskap när man inte vill göra samhället tillgängligt – det kan faktiskt bero på medvetna åsikter” (s.235).

Det här är en bok jag vill rekommendera varmt. Inom akademien är den särskilt intressant eftersom den beskriver röster inifrån funktionshinderrörelsen och ger perspektiv på samverkan, funktionshinderforskning och opinionsbildning. Författaren gör funktionshinderhistorien tillgänglig genom språket och framställningen med flera intressanta exempel och frågor som borde kunna diskuteras mer i samhället. För exempelvis socionomer och socialarbetare som arbetar med människor med funktionsnedsättningar och deras familjer är boken mycket viktig då den ger en historisk och tillgänglig berättelse. Boken erbjuder mycket inspiration för vidare debatt om funktionshinder, etiska frågor och människovärdet. Där har också bland annat forskare inom akademien en viktig uppgift att medverka i funktionshinderdebatten.

*Jörgen Lundahl
docent i socialt arbete
vid Göteborgs universitet och
docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.
jorgen.lundahl@socwork.gu.se
jorgen.lundahl@surgery.umu.se*